

ภาคผนวก

มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
Chiang Mai University

ภาคผนวก ก.

บริการที่ผู้สูงอายุควรได้รับ

บริการที่ผู้สูงอายุควรได้รับใน 3 ประเด็นหลักดังนี้

1. บริการสุขภาพทางด้านร่างกายและจิตใจ

สาเหตุที่ผู้สูงอายุควรได้รับบริการด้านสุขภาพ เนื่องจากวัยสูงอายุเป็นวัยที่มีการเปลี่ยนแปลงของเซลล์ต่าง ๆ ในร่างกาย มีการเสื่อมของเซลล์มากกว่าการสร้าง ทำให้อวัยวะต่าง ๆ เสื่อมไปตามวัยจนอาจเกิดปัญหาสุขภาพร่างกาย บางคนเกิดความวิตกกังวลต่อการเปลี่ยนแปลงของสังขาร เกิดทัศนคติทางลบต่อการเป็นผู้สูงอายุเป็นผลให้เกิดปัญหาทางจิตใจ ดังนั้นผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในการบริการผู้สูงอายุ โดยเฉพาะบุคลากรทางด้านสุขภาพ และสาธารณสุขควรส่งเสริมบริการด้านสุขภาพอนามัยของผู้สูงอายุ ดังเช่น

1.1 การให้ความรู้การให้ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการส่งเสริมสุขภาพอนามัยของผู้สูงอายุ มีรายงานการวิจัยหลายเรื่องพบผลตรงกันว่า การให้ความรู้สำหรับผู้สูงอายุในด้านสุขภาพอนามัย ความรู้เกี่ยวกับการส่งเสริมสุขภาพและความรู้เกี่ยวกับการดูแลตนเองจะทำให้ผู้สูงอายุมีพฤติกรรมสุขภาพดีขึ้น และมีพฤติกรรมดูแลตนเองดีขึ้น ทั้งนี้รูปแบบการให้ความรู้มีหลายหลายแนวทาง อาจจะให้โดยผ่านสื่อต่าง ๆ เช่น โทรทัศน์ วิทยุ ซึ่งมีรายงานการวิจัยพบว่า การได้รับข่าวสารทางด้านสุขภาพและพฤติกรรมเปิดรับข่าวสารจะกระตุ้นให้ผู้สูงอายุมีความรู้เกี่ยวกับการดูแลสุขภาพอนามัยทั้งทางร่างกายและจิตใจของตนได้ดีขึ้นปรับตัวได้ดีขึ้น และตระหนักถึงคุณค่าของตนมากขึ้น

1.2 บุคลากรทางการแพทย์และสาธารณสุขควรส่งเสริมให้ผู้สูงอายุเกิดความมั่นใจในการดูแลตนเองทั้งนี้มีการวิจัย พบว่าผู้สูงอายุที่มีความสามารถในการดูแลตนเองจะมีคุณภาพชีวิตที่ดีกว่าผู้สูงอายุที่มีความพร้อมในการดูแลตนเอง และการส่งเสริมให้ผู้สูงอายุมีความเข้าใจในภาวะสุขภาพของตนเองซึ่งจากการวิจัยหลายเรื่อง พบว่าผู้สูงอายุที่รับรู้ภาวะสุขภาพของตน มีพฤติกรรมสุขภาพที่ดี จะมีความสัมพันธ์ให้เกิดภาวะสุขภาพที่ดีด้วยเช่นกัน

1.3 ปรับปรุงสถานบริการสุขภาพและคุณภาพบริการสำหรับผู้สูงอายุ เพื่อให้ ผู้สูงอายุได้รับการรักษาพยาบาลที่ดีมีรายงานวิจัย พบว่าการมีและการเข้าถึงสถานบริการสุขภาพของผู้สูงอายุส่งเสริมให้ผู้สูงอายุมีพฤติกรรมสุขภาพในระดับสูงได้

2. บริการด้านเศรษฐกิจของผู้สูงอายุ

ปัญหาเศรษฐกิจเป็นปัญหาหลักอย่างหนึ่งในกลุ่มผู้สูงอายุ เพราะรายได้จากการทำงานในวัยหนุ่มสาวจะลดลงหรือไม่มีเลย ในขณะที่ค่าครองชีพสูงขึ้นเรื่อย ๆ ในกรณีที่ผู้สูงอายุไม่มีเงินสะสมไว้ในขณะที่ทำงานได้จะส่งผลให้ผู้สูงอายุประสบกับความลำบากในการดำรงชีวิต นอกจากนี้ผู้สูงอายุที่มีหน้าที่ดูแลและหาเลี้ยงครอบครัวมาตลอดต้องกลับมาเบียดผู้พึ่งพาอาศัย อาจเกิดความรู้สึกที่ตนเองหมดคุณค่าหมดความสำคัญหรือคิดว่าตนเองเป็นภาระของสังคม ดังนั้นผู้มีส่วนเกี่ยวข้องจึงควรรหาแนวทางเพื่อช่วยเหลือผู้สูงอายุในด้านเศรษฐกิจ เช่น

2.1 การจัดทำโครงการฝึกสอนอาชีพแก่ผู้สูงอายุที่มีปัญหาทางด้านเศรษฐกิจ เพื่อให้ใช้เวลาว่างในการหารายได้ยังชีพจากการวิจัย พบว่าผู้สูงอายุที่ไม่มีงานทำพฤติกรรมสุขภาพต่ำที่สุดรองลงมาคือ อาชีพเกษตรกรกรรม ส่วนผู้สูงอายุที่มีอาชีพรับจ้างมีคะแนนเฉลี่ยพฤติกรรมสุขภาพสูงสุด นอกจากนี้ยังมีงานวิจัยหลายเรื่องพบผลตรงกันว่า รายได้ ภาวะทางเศรษฐกิจ มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมสุขภาพของผู้สูงอายุในชุมชนทั้งไป นอกจากนี้ยังพบว่ารายได้มีความสัมพันธ์ทางบวกกับความสามารถในการดูแลตนเองของผู้สูงอายุ นั่นคือ ผู้สูงอายุที่มีรายได้มากจะสามารถนำเงินมาใช้ในการดูแลรักษาสุขภาพของตนได้มากยิ่งขึ้น

2.2 ให้สิทธิในการรับบัตรประจำตัวผู้สูงอายุในการรักษาพยาบาลอย่างทั่วถึงและมีประสิทธิภาพเพื่อให้ผู้สูงอายุเกิดความมั่นคงและมั่นใจในชีวิต โดยเฉพาะในรายที่มีปัญหาทางด้านเศรษฐกิจเพื่อให้รักษาพยาบาลโดยไม่เสียค่าใช้จ่ายได้อย่างครอบคลุม เพราะถ้าผู้สูงอายุเกิดความวิตกกังวลในด้านเศรษฐกิจจะส่งผลให้สุขภาพทรุดโทรมและเจ็บป่วยได้ง่าย

2.3 จัดตั้งกองทุนเลี้ยงชีพผู้สูงอายุ หรือกองทุนส่งเสริมสวัสดิการผู้สูงอายุ โดยอาจจะขยายไปถึงการให้ยืมเงินจากกองทุนนี้เพื่อบรรเทาความเดือดร้อนแก่ครอบครัวที่มีผู้สูงอายุอยู่ด้วย

3. บริการด้านสังคมและวัฒนธรรม

สาเหตุที่ผู้สูงอายุควรได้รับการบริการด้านสังคมและวัฒนธรรมเพราะปัจจุบันลักษณะทางสังคมเปลี่ยนเป็นลักษณะของสังคมอุตสาหกรรมมากขึ้น ผู้สูงอายุจะไม่มีบทบาทในฐานะผู้นำให้ความรู้ ถ่ายทอดวิชาการเหมือนสังคมเกษตรกรรม ทำให้ผู้สูงอายุขาดการยอมรับจากสังคมและบุตรหลาน เกิดความว่าเหวหรือคิดว่าตนไม่มีคุณค่า นอกจากนั้นผู้สูงอายุบางคนเกิดความคับข้องใจทางสังคมจากการเกษียณอายุต้องหยุดรับผิชอบงานด้านต่าง ๆ ขาดความสัมพันธ์กับเพื่อน ตลอดจนอคติของคนทั่วไปต่อผู้สูงอายุซึ่งการเป็นผู้สูงอายุไม่ได้หมายความว่า เป็นผู้หมดสมรรถภาพในการทำงานเสมอไป แต่สังคมเป็นผู้กำหนดให้เป็นไปเช่นนั้น ดังนั้นบริการด้านสังคมที่ผู้สูงอายุพึงได้รับคือ

3.1 การได้รับแรงสนับสนุนทางสังคม (Social support) จากการวิจัยหลายเรื่องให้ผลตรงกันว่าทั้งผู้สูงอายุในชุมชนแออัดและผู้สูงอายุในชุมชนทั่วไป ถ้าได้รับแรงสนับสนุนทางสังคมจากสมาชิกในครอบครัว ญาติพี่น้อง เพื่อนบ้าน และจากบุคลากรสาธารณสุขจะส่งผลให้ผู้สูงอายุมีพฤติกรรมสุขภาพที่ดีขึ้น และมีความสามารถในการดูแลตนเองสูงขึ้น

3.2 บุคลากรทางการแพทย์ และสาธารณสุขควรเป็นผู้ประสานให้ผู้สูงอายุได้อยู่กับครอบครัวอย่างอบอุ่น การมีลูกหลานคอยเอาใจใส่ ทำให้ผู้สูงอายุมีกำลังใจในการดำเนินชีวิตต่อไปด้วยความสุขอายุที่บุตรหลานนำไปไว้สถานสงเคราะห์คนชรา ส่วนใหญ่มีปัญหาเรื่องซิมเคร้า เหนง ว้าเหว่ มีปัญหาสุขภาพเรื่องการช่วยเหลือตนเองและปัญหาเรื่องเข่ามีปัญหา

3.3 บุคลากรทางการแพทย์และสาธารณสุขควรเป็นผู้ประสานและส่งเสริมให้สมาชิกในครอบครัวปฏิบัติต่อผู้สูงอายุในฐานะบุคคลสำคัญของครอบครัว รวมทั้งส่งเสริมค่านิยมในการให้ความเคารพค้ำชูญาติผู้สูงอายุจากการรายงานวิจัย พบว่าผู้สูงอายุที่มีสถานภาพเป็นหัวหน้าครอบครัวมีพฤติกรรมสุขภาพดีกว่าผู้ที่มีสถานภาพเป็นบิดา มารดา และปู่ ย่า ตา ยาย

3.4 จัดและส่งเสริมให้ผู้สูงอายุเป็นสมาชิกชมรมผู้สูงอายุเพื่อทำกิจกรรมร่วมกัน มีการสังสรรค์แลกเปลี่ยนความคิดเห็นซึ่งกันและกัน อันจะเป็นผลให้มีการปรับปรุงพฤติกรรมสุขภาพและได้ใช้ประสบการณ์ในชีวิตเพื่อประโยชน์ต่อผู้อื่นเป็นการเสริมคุณค่าชีวิตของตนเองได้ รู้สึกว่าตนเองไม่ได้อยู่คนเดียวไม่ว่าเหว่ มีเพื่อนรุ่นราวคราวเดียวกัน

จะเห็นได้ว่าบริการดังกล่าวข้างต้น องค์กรต่าง ๆ มีส่วนรับผิดชอบและสามารถทำได้โดยการร่วมมือประสานกัน เพื่อให้ผู้สูงอายุมีคุณภาพชีวิตที่ดียิ่งขึ้น ในกรณีที่ผู้สูงอายุต้องเข้ารับการรักษาในโรงพยาบาลนั้น มีผู้วิจัยถึงปัจจัยที่มีผลต่อการให้บริการผู้ป่วยสูงอายุที่รับไว้รักษาใน โรงพยาบาลสังกัดสำนักงานการแพทย์ กรุงเทพมหานคร พบว่า ปัจจัยด้านความพร้อมของสถานบริการเป็นปัญหามากที่สุดรองลงมา คือ บริการที่ให้แก่ผู้สูงอายุ และสุดท้าย คือ นโยบายและการวางแผนในการให้บริการผู้ป่วยสูงอายุ

สำนักงานการแพทย์ซึ่งเป็นองค์กรหนึ่งในการให้บริการสุขภาพแก่ผู้สูงอายุจึงควรมีการพัฒนาคุณภาพบริการผู้สูงอายุในด้านต่าง ๆ ดังเช่น

1. จัดหลักสูตรการดูแลรักษาพยาบาลผู้สูงอายุในวิทยาลัยแพทย์และพยาบาลของสำนักงานการแพทย์ กรุงเทพมหานคร เพื่อให้บุคลากรมีความรู้ ความเข้าใจ มีทักษะและมีทัศนคติที่ดีในการดูแลรักษาพยาบาลผู้สูงอายุ ให้พร้อมต่อการให้บริการผู้สูงอายุ

2. ส่งเสริมและสนับสนุนให้บุคลากรทางการแพทย์และสาธารณสุขได้มีการร่วมประชุม อบรมศึกษา ศึกษาน เกี่ยวกับผู้สูงอายุ เพื่อเสริมสร้างความสามารถในการดูแลผู้สูงอายุ

ตลอดจนสนับสนุนการวิจัยเกี่ยวกับผู้สูงอายุ เพื่อให้ได้ข้อมูลในการนำมาวางแผนและปรับปรุงบริการผู้สูงอายุให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น

3. จัดให้บริการคลินิกผู้สูงอายุโดยเฉพาะและมีหอผู้ป่วยผู้สูงอายุโดยเฉพาะเพื่อให้ผู้สูงอายุได้นับการบริการที่มีคุณภาพ โดยได้รับการดูแลรักษาจากแพทย์และพยาบาลผู้เชี่ยวชาญเกี่ยวกับผู้สูงอายุโดยเฉพาะ ในกรณีที่ต้องเข้ารับการรักษาในโรงพยาบาลผู้สูงอายุจะได้พบรู้จักเพื่อนที่อยู่ในวัยเดียวกัน มีความเข้าใจเกี่ยวกับภาวะสุขภาพใกล้เคียงกัน

4. จัดกิจกรรมส่งเสริมสุขภาพผู้สูงอายุในโรงพยาบาล ได้แก่

4.1 จัดบริการตรวจสุขภาพ ให้คำปรึกษา แนะนำ สาธิต เกี่ยวกับการรักษาสุขภาพอนามัยแก่ผู้สูงอายุและสมาชิกในครอบครัวอย่างทั่วถึง เพื่อนำไปใช้ในการดูแลตนเอง โดยไม่จำเป็นต้องเป็นภาระของผู้อื่น และร่วมกันแก้ปัญหาที่อาจเกิดขึ้นในครอบครัว

4.2 จัดทำคู่มือเกี่ยวกับการดูแลสุขภาพของผู้สูงอายุ โดยมีรูปเล่มที่เหมาะสม อ่านง่าย ไว้ให้กับผู้สูงอายุ บุคคลที่สนใจ หรือมีผู้สูงอายุอยู่ในความดูแลรับผิดชอบ

4.3 ส่งเสริมให้มีการจัดกิจกรรมนันทนาการต่าง ๆ ที่เหมาะสมกับผู้สูงอายุ เช่น รำมวยจีน เดินรำ การออกกำลังกายแบบแอโรบิค เป็นต้น โดยเริ่มจากทีละน้อยจนสามารถทำได้ เพื่อส่งเสริมให้ผู้สูงอายุมีสุขภาพที่แข็งแรงสมบูรณ์ทั้งร่างกายและจิตใจ

4.4 ส่งเสริมให้ผู้สูงอายุมีส่วนร่วมถ่ายทอดความรู้และประสบการณ์ เช่น เชิญผู้สูงอายุที่มีความรู้ในด้านต่าง ๆ มาให้ความรู้แก่บุคคลอื่น

4.5 ส่งเสริมและสนับสนุนการพัฒนาคุณภาพของชมรมผู้สูงอายุ เช่น เพิ่มกิจกรรมนันทนาการ เพิ่มการมีส่วนร่วมในการแลกเปลี่ยนประสบการณ์ ส่งเสริมให้สมาชิกในครอบครัวมีส่วนร่วมในกิจกรรมของชมรมผู้สูงอายุ เพื่อให้สมาชิกในครอบครัวหันมาดูแลเอาใจใส่ให้ความรักความอบอุ่นแก่ผู้สูงอายุ ได้แก่ จัดประกวดสุขภาพผู้สูงอายุ จัดวันผู้สูงอายุ เป็นต้น

4.6 มีโครงการเตรียมการก่อนเกษียณอายุเพื่อให้ผู้สูงอายุได้เตรียมตัวเตรียมใจพร้อมที่จะใช้ชีวิตบั้นปลายอย่างมีคุณค่าและมีความสุข

5. จัดสถานบริการพักฟื้นผู้สูงอายุ โดยอาจให้บริการในช่วงเวลาราชการ (Day care) เพื่อให้ลูกหลานที่ไม่มีเวลาดูแลผู้สูงอายุในช่วงเวลากลางวันเนื่องจากภาระกิจ และการประกอบอาชีพ แต่สามารถอยู่ดูแลผู้สูงอายุได้ในเวลากลางคืน มีต้องปล่อยให้ผู้สูงอายุต้องว่าเหวหรืออยู่บ้านคนเดียว

สรุป

ปัญหาของผู้สูงอายุที่มีไข้เป็นเพียงปัญหาเฉพาะผู้สูงอายุเท่านั้น แต่ยังเป็นปัญหาของสังคมและประเทศชาติ ซึ่งทุกคนมีส่วนเกี่ยวข้องตั้งแต่ในครอบครัว ชุมชน รัฐบาล และหน่วยงานเอกชนจำเป็นต้องร่วมมือ ประสานความคิด ประสานกำลังกายและใจ เพื่อช่วยกันพัฒนาให้ผู้สูงอายุได้รับการดูแลเอาใจใส่อย่างเหมาะสม ให้คุ้มค่ากับที่ผู้สูงอายุได้มีส่วนเสริมสร้างสังคม ซึ่งสังคมควรจะมีส่วนเสริมสร้างผู้สูงอายุเช่นกัน แต่ทั้งนี้ทุกคนต้องมีส่วนร่วม ดังคำขวัญของสมาคมพยาบาลแห่งประเทศไทยที่ว่า “ สุขภาพชุมชนไทยดี ทุกคนต้องมีส่วนร่วม ” ในส่วนของหน่วยงานที่จัดให้บริการสุขภาพแก่ผู้สูงอายุนั้น ควรตระหนักถึงบริการที่มีคุณภาพที่จะให้กับผู้สูงอายุ โดยมีการศึกษา วิจัยในด้านการให้บริการ เพื่อนำมาพัฒนาและปรับปรุง แก้ไข ให้การบริการมีความเหมาะสม โดยอาจจะศึกษาการบริการของประเทศอื่น เพื่อประกอบการตัดสินใจจัดบริการอย่างไรก็ตามการให้บริการแก่ผู้สูงอายุสมควรจัดขึ้นเพื่อเป็นการแก้ไขที่ปลายเหตุแต่ควรส่งเสริมให้ผู้สูงอายุมุ่งพัฒนาคุณภาพชีวิตของตนเอง และส่งเสริมให้สมาชิกในครอบครัวได้มีส่วนร่วมในการดูแลผู้สูงอายุ เพื่อให้ผู้สูงอายุอยู่ในสถานบริการน้อยที่สุด เพราะมีการศึกษาพบว่า ประเทศในแถบสแกนดิเนเวีย เช่น ประเทศนอร์เวย์ประสบความสำเร็จในการสร้างสถานพยาบาลสำหรับผู้สูงอายุ หลังจากที่ได้ดำเนินการมากกว่า 40 ปี เพราะเสียค่าใช้จ่ายมากและที่สำคัญคือ ผู้สูงอายุขาดความผูกพันกับครอบครัว หลังจากทำการศึกษา วิจัย และอภิปรายกันถึง 5 ปี จึงได้ทิศทางใหม่ที่ให้ผลแน่นอนในการดูแลผู้สูงอายุ คือ การผลักดันให้ผู้สูงอายุได้กลับไปอยู่กับ ครอบครัว และให้มาอยู่สถานพยาบาลน้อยที่สุด เพราะฉะนั้นจะเห็นได้ว่าวัฒนธรรมไทยในการดูแลผู้สูงอายุหรืออยู่ร่วมกับผู้สูงอายุได้รับการยอมรับจากประเทศตะวันตกแต่ในปัจจุบันสังคมไทยกำลังเปลี่ยนไปเป็นสังคมตะวันตกสิ่งนี้เป็นตัวอย่างให้คนไทยตระหนักได้ว่า บริการสุขภาพที่ผู้สูงอายุพึงได้รับนั้น สิ่งสำคัญมิใช่เพียงการบริการที่รัฐบาลมอบให้ แต่กลับเป็นความรักความผูกพันที่สมาชิกในครอบครัวพึงให้แก่กันและกัน โดยเฉพาะการให้กับผู้สูงอายุซึ่งถือเป็น ปุชนิยมบุคคลของครอบครัว

การส่งเสริมสุขภาพจิตเพื่อความพร้อมในวัยสูงอายุ

การส่งเสริมสุขภาพจิตจึงต้องเริ่มตั้งแต่การช่วยให้ผู้สูงอายุพยายามที่จะต่อสู้กับความรู้สึก
ว่าเหวออันนี้ซึ่งมิได้หมายถึงการตอบสนองต่อความต้องการของผู้สูงอายุเท่านั้น เพราะจะเป็นการ
ทำให้ผู้สูงอายุไม่รู้จักตัวเองมากยิ่งขึ้น การเริ่มต้นส่งเสริมจะเริ่มค้นตั้งแต่ก่อนแก่เพื่อความพร้อมใน
วัยสูงอายุกล่าวคือ

1) เงิน ให้เตรียมให้พอสำหรับการดำรงชีวิตบั้นปลาย กะประมาณให้พร้อมว่าจะรับ
บำเหน็จหรือบำนาญ ถ้าเป็นข้าราชการ หรือจะทำอาชีพอะไรถ้าหากไม่มีเงินสะสมมากพอ เพื่อจะ
ได้เพียงพอต่อการดำรงชีพผู้มีให้เผด็จเงินเก็บไปในชีวิตบั้นปลาย

2) ร่างกาย การรักษาสุขภาพให้สมบูรณ์จะบำรุงด้วยอาหารที่ถูกส่วน ออกกำลังที่เหมาะสม
กับสภาพร่างกายอย่างสม่ำเสมอ จะช่วยให้ร่างกายแข็งแรงและมีความเสื่อไตมววัยขาลงและมีความ
ต้านทานต่อโรคได้ดี จะสามารถมีชีวิตอยู่ในบั้นปลายอย่างมีความสุข

3) งานอดิเรก ผู้สูงอายุควรได้ศึกษาความสนใจของตนเอง เกี่ยวกับงานอดิเรกชนิดต่าง ๆ
แล้วเลือกงานที่ตนสนใจมาทดลองปฏิบัติ ถ้างานนั้นทำให้เกิดความสุข งานอดิเรกนั้นก็จะเป็นงาน
ส่งเสริมสุขภาพจิตของคน แต่ถ้าหากว่าปล่อยเวลาให้ล่วงเลยจนเข้าสู่วัยสูงอายุแล้วก็เท่ากับว่า
ท่านพร้อมที่จะทำลายตัวท่านเองให้แก่ลงโดยเร็ว มีผู้สูงอายุไม่น้อยเลยที่ประสบความมั่นคงเพิ่มขึ้น
ด้วย

4) ที่อยู่อาศัย ผู้สูงอายุควรมีการกะโครงการบั้นปลายของชีวิตไว้ล่วงหน้าว่าจะอยู่ที่ใด
อยู่กับใคร ที่จะให้ความปลอดภัยและมั่นคงต่อชีวิต เช่น อยู่บ้านเดิมของตนเอง บ้านบุตรคนที่จะ
ให้การดูแลและสามารถเข้ากับครอบครัวของบุตรได้ สถานสงเคราะห์คนชรา บ้านเช่าหรือวัด
ที่อยู่อาศัยเป็นปัญหาไม่น้อยสำหรับคนชราที่ฐานะไม่มั่นคงพอต้องไปอาศัยอยู่กับบุตรหลานคนใด
คนหนึ่ง ซึ่งจะทำให้เกิดเป็นปมด้อยในส่วนลึกของหัวใจ และมีความน้อยเนื้อต่ำใจถ้าขาดความ
สนใจ ขาดการยอมรับ ฉะนั้นความพร้อมในการเลือกที่อยู่จะทำให้ผู้สูงอายุมีสภาพแวดล้อมที่ดี
และพร้อมที่จะแก้ไขอย่างเต็มที่ด้วย

5) การเตรียมใจ การเตรียมใจจะทำให้ง่ายขึ้นถ้าหากว่าผู้สูงอายุเหล่านั้นได้เตรียมใน 4
ข้อ แรกได้พร้อมแล้ว เพราะเป็นการแสดงถึงการก้าวเข้าสู่วัยสูงอายุอย่างมั่นคง

ภาคผนวก ข

แบบสัมภาษณ์

เรื่อง

สุขภาพจิตและสังคมของผู้สูงอายุ

เกษราภรณ์ คุณานุกัณฑ์ชัยเดช

นักศึกษาปริญญาโท สาธารณสุขศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

วันที่สัมภาษณ์

วันที่.....เดือน.....พ.ศ.....

(.....)

พนักงานสัมภาษณ์

ID [] [] []

GROUP []

สถานะของผู้ให้สัมภาษณ์ 1= สมาชิกในบ้าน 2= ไม่ใช่สมาชิกในบ้าน
แบบสัมภาษณ์สุขภาพจิตและสังคมของผู้สูงอายุ

<p>1. ข้อมูลทั่วไป</p> <p>1.1 ชื่อ..... สกุล..... ที่อยู่..... เบอร์โทร.....</p> <p>1.2 1) ชาย 2) หญิง</p> <p>1.3 อายุ.....ปี</p> <p>1.4 สถานภาพการสมรส 1) โสด 2) คู่ 3) หม้าย 4) หย่า 5) แยก</p> <p>1.5 จำนวนบุตรทั้งหมด.....คน บุตรที่ยังมีชีวิตอยู่.....คน</p> <p>1.6 จบการศึกษาชั้นสูงสุด คือ 1) ไม่เคยศึกษา 2) ประถมต้น 3) ประถมปลาย 4) มัธยมต้น 5) มัธยมปลาย 6) อาชีวศึกษา 7) อุดมศึกษาขึ้นไป</p> <p>1.7 บ้านที่อยู่ปัจจุบันเป็นบ้านของใคร 1) บ้านสามี/ภรรยา 2) บ้านที่หรือน้อง 3) บ้านบุตรหลาน 4) บ้านเช่า 5) บ้านผู้อื่นที่ไม่ใช่ญาติ 6) อื่นๆ ระบุ.....</p> <p>1.8 ปัจจุบันสมาชิกที่อาศัยในบ้านเดียวกันมีทั้งหมด คน ได้แก่ (รวมตัวท่านด้วย) 1) คู่ครอง 2) ลูก.....คน 3) หลาน.....คน 4) ญาติ.....คน 5) อื่นๆ.....คน</p> <p>1.9 ภูมิลำเนา 1) เชียงใหม่ 2) ย้ายจากที่อื่น</p> <p>1.10 รายได้หลักของท่านมาจาก 1) คู่ครอง 2) บุตรหลาน 3) มรดก/เงินฝาก 4) บำนาญ 5) งานอาชีพที่ทำอยู่ ได้แก่ ค้าขาย รับจ้าง เกษตรกรรม ฯลฯ 6) อื่นๆ (ระบุ).....</p> <p>1.11 รายได้จาก ข้อ 1.10 ท่านคิดว่า 1) เหลือเก็บ 2) เพียงพอกับค่าครองชีพ 3) ไม่เพียงพอ</p>	<p>SEX []</p> <p>AGE [] []</p> <p>STATUS []</p> <p>CHILD [] []</p> <p>ALIVE [] []</p> <p>EDU []</p> <p>HOUSE []</p> <p>MEMBER [] []</p> <p>M1 [] M2 []</p> <p>M3 [] M4 []</p> <p>M5 []</p> <p>BIRTH []</p> <p>INCOME []</p> <p>ENOUGH []</p>
---	--

สถานะสุขภาพของผู้สูงอายุ

	ใช่	ไม่ใช่
1. ในระยะ 1 ปีที่ผ่านมาท่านเคยเข้าร่วมการตรวจสุขภาพ (check up) ใช่หรือไม่		H1 []
2. ปัจจุบันท่านมีโรคประจำตัว ใช่หรือไม่		H2 []
3. ท่านเคยมีประวัติแพ้ยา ใช่หรือไม่		H3 []
4. ในระยะ 1 ปี ที่ผ่านมาท่านเคยนอนรักษาตัวในโรงพยาบาล		H4 []
5. ท่านเคยได้รับการผ่าตัด ใช่หรือไม่		H5 []
6. ภายใน 1 สัปดาห์ที่ผ่านมาท่านได้รับอุบัติเหตุ(หกล้ม, มีคนมาด) ใช่หรือไม่		H6 []
7. ภายใน 1 สัปดาห์ที่ผ่านมาท่านมีอาการเจ็บป่วย ใช่หรือไม่		H7 []
8. ท่านสูบบุหรี่หรือไม่		H8 []
8.1 ไม่เคยสูบ		
8.2 เคยสูบแต่เลิกแล้ว (นาน วัน / เดือน / ปี)		
8.3 ยังสูบบุหรี่อยู่		
9. ท่านดื่มสุราหรือไม่		H9 []
9.1 ไม่เคยดื่ม		
9.2 เคยดื่มแต่เลิกแล้ว (นานวัน / เดือน / ปี)		
9.3 ยังดื่มอยู่		
10. ท่านออกกำลังกายอย่างสม่ำเสมอ ใช่หรือไม่ **		H10 []
11. ท่านใช้อุปกรณ์ (ไม้เท้า, แวนตา และอุปกรณ์ช่วยเดินอื่นๆ) ช่วยในการดำรงชีวิตประจำวัน ใช่หรือไม่		H11 []

ข้อ 1, 10 ตอบ “ใช่” ให้ข้อละ 1 คะแนน นอกเหนือจากนั้นถ้าตอบว่า “ไม่ใช่” ให้ข้อละ 1 คะแนน

** หมายเหตุ การออกกำลังกาย หมายถึง การออกแรงหรือทำงานต่อเนื่องกันอย่างน้อยครั้งละ 30 นาที และตั้งแต่ 3 ครั้ง ต่อสัปดาห์

สภาวะสมอง
CHULA MENTAL TEST (CMT)

คำถาม	ถูก	ผิด	คะแนน
1. "ปีนี้คุณอายุเท่าไร ?"ปี			1/0
2. "ขณะนี้กี่โมง ?"			1/0
3. พูดคำว่า "ร่ม, กะทะ, ประตู่" ให้ฟังซ้ำๆ ซักๆ 2 ครั้ง			1/0
แล้วบอกให้ผู้ถูกทดสอบทวนชื่อทั้งสามดังกล่าวทันที			1/0
(ชื่อที่ถูก 1 ชื่อ = 1 คะแนน)			1/0
4. "เดือนนี้เดือนอะไร ?"			1/0
5. "คนนั้นเป็นใคร ?"			1/0
(ให้ถามถึงบุคคล 2 คน เช่น แพทย์, พยาบาล, หรือภาพของบุคคล			1/0
ที่รู้จักทั่วไป)			
6. "ข้าว 1 ถัง มีกี่ลิตร/กิโลกรัม ?"			1/0
7. ให้ผู้ถูกทดสอบทำตามคำสั่งที่จะบอกต่อไปนี้ (ให้ครบถ้วน)			1/0
"ให้หยิบมือสามทีแล้วถอดออก"			
(ให้ 1 คะแนน ถ้าทำได้ถูกต้องครบทุกขั้นตอน)			
8. "จงบอกความหมายของสุภาษิตต่อไปนี้"			1/0
"หนีเสือปะจระเข้"			
9. บอกให้ผู้ถูกทดสอบว่าจงฟังประโยคต่อไปนี้ให้ตีเมื่อฟังจบแล้วให้			1/0
พูดตามทันที			
"ฉันชอบดอกไม้ เสียงเพลง แต่ไม่ชอบหมา"			
(ให้ 1 คะแนน ถ้าพูดได้ถูกต้องตามลำดับทั้งประโยค)			
10. ถามผู้ถูกทดสอบว่า "ถ้าลิมกัญแจบ้านจะทำอย่างไร"			1/0
(ให้ 1 คะแนน ถ้าคำตอบมีเหตุผลเหมาะสม" โดยที่คำตอบนั้น			
แสดงถึงความพยายามที่จะแก้ไขปัญหา ด้วยความเป็นไปได้และ			
ไม่ก่อให้เกิดความเสียหายมาก)			
11. บอกให้ผู้ถูกทดสอบนับเลขจาก 10-20			1/0
(ให้ 1 คะแนน ถ้าสามารถนับได้ถูกต้องตามลำดับทั้งหมด)			
12. จี๋ไปที่ นาฬิกา แล้วถามว่า "นั่นคืออะไร ?/ เรียกว่าอะไร ?"			1/0
จี๋ไปที่ ปากกา แล้วถามว่า "นั่นคืออะไร ?/ เรียกว่าอะไร ?"			1/0
13. 13.1 ถ้าท่านมีเงิน 20 บาท ชื้อน้ำไป 3 บาท เหลือเงินบาท			1/0
13.2 นำเงินที่เหลือ ไปซื้อผัก 3 บาท เหลือเงิน.....บาท			1/0
13.3 นำเงินที่เหลือ ไปซื้อของ 3 บาท เหลือเงิน.....บาท			1/0

สภาวะสุขภาพจิต

Geriatric Depression Scale (GDS)

แบบประเมินความรู้สึกของท่าน "ในช่วงเวลาหนึ่งสัปดาห์ที่ผ่านมา"

	ใช่	ไม่ใช่	
1. คุณพอใจกับความเป็นอยู่ของคุณตอนนี้ใช่หรือไม่			GDS1 []
2. คุณไม่ชอบทำในสิ่งที่เคยทำเป็นประจำใช่หรือไม่			GDS2 []
3. คุณรู้สึกชีวิตของคุณช่วงนี้ว่างเปล่า ไม่รู้จะทำอะไร ใช่หรือไม่			GDS3 []
4. คุณรู้สึกเมื่อยหน่ายบ่อยๆ ใช่หรือไม่			GDS4 []
5. คุณมีอาการง่วงหรือหลับตลอดเวลาใช่หรือไม่			GDS5 []
6. คุณรู้สึกกลัวว่า จะมีเรื่อง ไม่ดีเกิดขึ้นกับคุณใช่หรือไม่			GDS6 []
7. ส่วนใหญ่คุณรู้สึกมีความสุขใช่หรือไม่			GDS7 []
8. คุณมักจะรู้สึกบ่นๆ ว่า ไม่มีใครช่วยคุณได้ใช่หรือไม่			GDS8 []
9. คุณชอบอยู่บ้านมากกว่าที่จะออกไปข้างนอกใช่หรือไม่			GDS9 []
10. คุณคิดว่าความจำของคุณไม่ดีเท่าคนอื่นใช่หรือไม่			GDS10 []
11. การที่มีชีวิตอยู่ถึงตอนนี้ เป็นเรื่องน่ายินดีใช่หรือไม่			GDS11 []
12. คุณรู้สึกว่าชีวิตของคุณก่อนข้าง ไม่มีคุณค่าใช่หรือไม่			GDS12 []
13. คุณรู้สึกว่า你有สุขภาพสมบูรณ์ใช่หรือไม่			GDS13 []
14. คุณรู้สึกหมดหวังใช่หรือไม่			GDS14 []
15. คุณรู้สึกว่าคนอื่น ดีกว่าคุณใช่หรือไม่			GDS15 []

ข้อ 1, 5, 7, 11, 13 ตอบ "ไม่ใช่" ให้ข้อละ 1 คะแนน นอกเหนือจากนั้นถ้าตอบว่า "ใช่" ให้ข้อละ 1 คะแนน

Vesavage et al. 1983 :

คะแนนรวม = [] []

การเข้าร่วมกิจกรรมทางด้านสังคม (Social Activities)

<p>1. ปัจจุบันท่านเป็นสมาชิกชมรมหรือสมาคมผู้สูงอายุ (ที่ไม่ใช่สมาชิกเยี่ยมบ้านของภาควิชาเวชศาสตร์ครอบครัว คณะแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่) หรือไม่</p> <p>1) ไม่เป็น 2) เป็น</p>	<p>ELDERLY []</p>
<p>2. ในระยะเวลา 1 ปี ที่ผ่านมา ท่านมีส่วนร่วมในกิจกรรมเหล่านี้มากน้อยเพียงใด (กากบาท X ข้อที่ตอบ)</p> <p>1) ทุกครั้ง 2) เกือบทุกครั้ง 3) นานๆ ครั้ง 4) ไม่เคย</p>	
<p>2.1 งานศพหรืองานวันเกิด หรืองานแต่งงาน [1 2 3 4]</p>	<p>SA2.1 []</p>
<p>2.2 กิจกรรมในชมรมหรือสมาคม [1 2 3 4]</p>	<p>SA2.2 []</p>
<p>3. ในระยะเวลา 1 เดือน ที่ผ่านมา กิจกรรมต่อไปนี้ ท่านปฏิบัติบ่อยเพียงใด</p> <p>1) เป็นประจำ 2) เป็นบางครั้ง 3) นาน ๆ ครั้ง 4) ไม่เคย</p>	
<p>3.1 ไปห้องสมุดประชาชนหรือที่อ่านหนังสือ [1 2 3 4]</p>	<p>SA3.1 []</p>
<p>3.2 ไปสวนสาธารณะ หรือเดินเล่น [1 2 3 4]</p>	<p>SA3.2 []</p>
<p>3.3 ไปวัด [1 2 3 4]</p>	<p>SA3.3 []</p>
<p>4. ในระยะเวลา 1 สัปดาห์ ที่ผ่านมา</p> <p>1) เป็นประจำ 2) เป็นบางครั้ง 3) นาน ๆ ครั้ง 4) ไม่เคย</p>	
<p>4.1 ท่านได้พบปะพูดคุยกับญาติพี่น้อง บ่อยเพียงใด [1 2 3 4]</p>	<p>SA4.1 []</p>
<p>4.2 ท่านได้พบปะพูดคุยกับเพื่อนบ้าน บ่อยเพียงใด [1 2 3 4]</p>	<p>SA4.2 []</p>
<p>5. ปัจจุบันท่านได้มีโอกาสช่วยเหลือผู้อื่นเพียงใด [1 2 3 4]</p>	<p>SA.5 []</p>
<p>6. ท่านได้มีส่วนร่วมในการตัดสินใจภายในครอบครัวเพียงใด [1 2 3 4]</p>	<p>SA.6 []</p>
<p>7. ปัจจุบันสิ่งที่ท่านทำเป็นประจำ หรือเป็นงานอดิเรก ได้แก่อะไรบ้าง (บันทึกตามคำบอกเล่า)</p> <p>.....</p>	<p>SA.7 []</p>

ภาคผนวก ก.

รายนามผู้ทรงคุณวุฒิ

1. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ทิพย์รัตน์	มณีเลิศ	ภาควิชาเวชศาสตร์ชุมชน
คณะแพทยศาสตร์
มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
2. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ประไพศรี	ช่อนกลิน	ภาควิชาเวชศาสตร์ชุมชน
คณะแพทยศาสตร์
มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
3. ผู้ช่วยศาสตราจารย์กรรณิกา	วิทย์สุภากร	ภาควิชาเวชศาสตร์ชุมชน
คณะแพทยศาสตร์
มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
4. ผู้ช่วยศาสตราจารย์เกษม	อุตวิชัย	ภาควิชาเวชศาสตร์ครอบครัว
คณะแพทยศาสตร์
มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
5. อาจารย์ธีระรัตน์	บริพันธ์กุล	ภาควิชาจิตเวชศาสตร์
คณะแพทยศาสตร์
มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
6. อาจารย์พีระศักดิ์	เลิศระการนนท์	ภาควิชาเวชศาสตร์ครอบครัว
คณะแพทยศาสตร์
มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

ประวัติผู้เขียน

ชื่อ	นางเกษราภรณ์ คุณานุกวัฒน์ชัยเดช
วันเดือนปีเกิด	6 มิถุนายน 2507
ประวัติการศึกษา	พ.ศ. 2525 สำเร็จการศึกษามัธยมศึกษาตอนปลาย โรงเรียนคาราวิทยาลัย จังหวัดเชียงใหม่
	พ.ศ.2529 สำเร็จการศึกษาระดับปริญญา วิทยาศาสตร์ บัณฑิต (การพยาบาลและผดุงครรภ์) มหาวิทยาลัยพายัพ
ประวัติการทำงาน	พ.ศ. 2529 – 2530 พยาบาล 3 ประจำหอผู้ป่วยศัลยกรรม – ออร์โธปิดิกส์ โรงพยาบาลมหาราช นครเชียงใหม่
	พ.ศ. 2530 – 2534 พยาบาล 4 ประจำหอผู้ป่วยศัลยกรรม – อุบัติเหตุ โรงพยาบาลมหาราช นครเชียงใหม่
	พ.ศ. 2534 – 2536 พยาบาล 5 ฝ่ายเยี่ยมบ้าน ภาควิชาเวชศาสตร์ครอบครัว คณะแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
	พ.ศ. 2536 – 2540 พยาบาล 5 ประจำตึกผู้ป่วยนอก ภาควิชาเวชศาสตร์ครอบครัว คณะแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
	พ.ศ. 2540 – ปัจจุบัน พยาบาล 6 ฝ่ายเยี่ยมบ้าน ภาควิชาเวชศาสตร์ครอบครัว คณะแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่